

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. IV. De Desponsatione sub Conditione turpi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

Neque obstant Argumenta opposita. *Ad 1.* Patet ex modo dictis. Neque est paritas cum conditione, si alter voluerit; quia quoddam inter impeditos constare Matrimonium nequeat, nisi Pontifice dispensante, non est ab intrinseco, & ex natura Matrimonij, sicut est, si alter voluerit, sed ab extrinseco ex prohibitione Ecclesiæ. *Ad 2.* Regula illa solum procedit, quando ver-

ba sunt dubia; tunc enim accipienda illa sunt, & explicanda, ut actus Juri conformetur, & conservetur: aliter res se habet, quando verba sunt clara, prout in casu nostro clara sunt; nam tunc pro omisso habetur, quod verbis expressum non est. *Ad 3.* Eadem est responsio; nam dispositio illa testatoris solum sustinetur, quando verba ejus sunt dubia.

§. IV.

De Desponsatione sub Conditione Turpi.

S U M M A R I U M.

- 90. Turpis conditio, non contraria substantiæ Matrimonij, hujus contractui adjecta, pro non adjecta habetur per c. tm. h. tit.
- 91. Ratio hujus Constitutionis.
- 92. Quod procedit, quando dubium est, quo animo adjecta sit.
- 93. Hinc primò locum non habet quando Conditio illa reputatur esse honesta.
- 94. Secundo, quando constat esse seriò adjectam.
- 95. Tertiò, si contrahentes, c. cit. Constitutionem ignoraverint.

- 96. 97. 98. An pro non adjectis haberi debeant etiam Conditiones turpes de presentii, vel de preterito?
- 99. 100. 101. Quid si talis conditio sit adjecta Sponsalibus?
- 102. 103. 104. An turpis, & pro non adjecta haberi debeat conditio, Si te Virginem invenero?
- 105. 106. 107. Aut, Si mecum concuberis?
- 108. 109. 110. 111. Vel, Si donaveris centum?
- 112. 113. 114. Quid dicendum de Conditionibus impertinentibus?

Turpes Conditiones duplicis generis sunt, ut n. 5. vidimus; nam aliquæ repugnant substantiæ Matrimonij, aut uni ex tribus illius bonis, quæ n. 6. §. 7. retuli; aliæ contra non repugnant illius substantiæ, aut tribus ejusdem bonis, quales sunt: *Contraho tecum, si occideris meum bosem, si furata fueris tantum quantum sufficit ad asserendam mihi dotem* &c. De prioribus §. seq. sermo erit: de posterioribus

mum sic contrahentis fuisse purum, cum ut plurimum ij, qui conditionem talem adjiciunt, velint omnino illam impleri.

Quæritur 1. An Conditio turpis, quæ non est contraria substantiæ Matrimonij vel bonis ejus, suspendat valorem ejus, vel potius habeatur pro non adjecta? Pro non adjecta haberi, & cons. valorem illius non suspendere usque ad eventum ejusdem, clarè deciditur c. fm. b. tit. cons. ex præsumptione Ecclesiæ Matrimonium, sub conditione turpi contractum, haberi debet pro contracto purè, & absolutè.

Sed dicendum, meritò hujusmodi conditiones haberi pro non adjectis; quia ad peccandum invitant, & semper ea præsumptio capienda est, quæ peccatum excludit. Ita Sor. in 4. dist. 29. q. 2. art. 3. paulò post princ. concl. 2. Palacios l. 5. de Contract. §. quam ob rem. Henriq. l. 11. de Matr. c. 12. n. 6. Barth. à Ledesm. dub. 25. de Matr. concl. 9. Lud. Lop. p. 2. Instruct. nov. de Matr. c. 43. ad fin.

Dubium est, quomodo, & unde Ecclesia præsumat conditionem illam haberi pro non adjecta, & esse purum consensum? Ratio dubitandi est 1. quia Ecclesia nunquam præsumit verum esse Matrimonium, ubi ex ipsa forma Contractus non apparet consensus; aliàs temere præsumeret, & absque causa. at ex forma contractus sub conditione turpi non apparet consensus absolutus, sed sub illa conditione. ergo &c. 2. In cæteris Contractibus conditio turpis non habetur pro non adjecta. sed Matrimonium sequitur naturam cæterorum Contractuum.

Neque contrarium probant Argumenta opposita. *Ad 1.* Ecclesia meritò præsumit consensum absolutum, quia præsumit Matrimonium à contrahentibus esse inutum juxta intentionem Ecclesiæ, conditionem turpem rejicientis à Matrimonio. *Ad 2.* In hoc Matrimonium assimilatur potius ultimis Voluntatibus, quarum favore conditiones turpes pro non adjectis habentur. *Ad 3.* Non semper constat, quòd adjiciens hujusmodi conditionem turpem Matrimonio omnino velit illam impleri.

Quæritur 2. Quando ejusmodi Conditiones turpes haberi debeant pro non adjectis? 1. tum, quando dubium est, quo animo ejusmodi conditio turpis de futuro à contrahentibus adjecta sit; tunc enim favore Matrimonij, prout indicat c. fm. cit. illa, si substantiæ Matrimonij non repugnet, pro non adjecta habetur, & Matrimonium ab Ecclesia præsumitur purè inutum. Sanch. l. 1. s. de

Quæritur 2. Quando ejusmodi Conditiones turpes haberi debeant pro non adjectis? 2. tum, quando dubium est, quo animo ejusmodi conditio turpis de futuro à contrahentibus adjecta sit; tunc enim favore Matrimonij, prout indicat c. fm. cit. illa, si substantiæ Matrimonij non repugnet, pro non adjecta habetur, & Matrimonium ab Ecclesia præsumitur purè inutum. Sanch. l. 1. s. de

g. de Matr. D. 15. n. 1. Conink D. 29. de Sacram. n. 42. Perez D. 16. de Matr. sect. 9. n. 2. § 3. Canif. in c. fin. h. tit. n. 5. Wagnereck *ibid.* V. si turpes not. 1. Pirhing *hic* n. 17. not. 5. Engl. n. 8. Schambog. n. 11. Wiestner n. 32. Reiffenstuel n. 42.

Ratio est, quia favor Matrimonij exigit, ut in dubio potius conservetur, quam dissolvatur *arg. c. fin. de sent. & re judic. & c. directe 39. in fin. de Appell.* conservabitur autem, si joco potius, quam serio, & contractum irritandi animo adjecta præsumatur talis conditio, ergo ita adjecta præsumi debet. *Conf.* Conditiones impossibiles habentur pro non adjectis, ut dictum est n. 60. atqui conditiones turpes, cum ad delinquendum invitent, merito habentur pro impossibilibus *arg. cau. faciat 15. caus. 22. q. 2. ubi Gloss. V. eod. id solum, inquit, dicimur facere posse, quod jussu facere possumus, ergo &c.*

93 Quæritur 3. Qui sint casus particulares, in quibus conditio turpis non habetur pro non adjecta? *ny. 1. si illa habeatur pro honesta; hoc enim casu fortiretur naturam aliarum conditionum honestarum: conf. sicut istæ, ita etiam illa contractus valorem usque ad eventum suspenderet, prout in simili n. 62. dictum est de Conditione impossibili, quam contrahentes putabant esse possibilem. Ariadn. in 4. dist. 29. q. 3. de Matr. dub. 7. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 5. §. 2. n. 6. Lud. Lop. p. 2. instr. nov. de Matr. c. 43. fol. 1093. Sanch. D. 5. cit. n. 7.*

94 2. Si constet, eam Conditionem à contrahentibus serio adjectam, & consensum non nisi sub ejus eventu præstitum esse; tunc enim in utroque foro Matrimonium judicabitur nullum, nisi evenierit conditio, *Covar. l. cit. n. 4. § 5. Sanch. n. 6. Conink D. 29. n. 41. Canif. in c. fin. n. 7. Wagnereck *ibid.* V. si turpes not. 1. §. quia ratione, Pirh. n. 28. *hic*, Schambog. n. 15. in fin. Wiestner n. 37.* Ratio est, quia conditiones turpes, sicut etiam impossibiles à Matrimonio rejiciuntur, & habentur pro non adjectis, quòd Canones in dubio præsumant, eas non fuisse adjectas serio. at in casu proposito non est dubium, sed ponitur constare, quòd serio adjecta fuerit, igitur cum præsumptio veritati cedat, eo casu cessat præsumptio, & Matrimonium, non eveniente conditione, judicari debet nullum ex defectu consensûs, quem Ecclesia supplere non potest.

95 3. Si contrahentes, vel unus illorum, sub tali conditione iniens Matrimonium, ignoravit Constitutionem *c. fin. cit.* quâ conditiones ejusmodi habentur pro non adjectis, *Sanch. l. cit. n. 7. Pirhing n. 17. not. 6. & alij supra;* quia Constitutio non obligat ignorantes. *Neque obstat, quòd fideles omnes, dum Sacramenta recipiunt, censentur illa recipere juxta intentionem Ecclesiæ, adeo-*

que, etsi apponant conditionem turpem, quia tamen illas Ecclesia rejicit, velle pure, & absolute contrahere; hoc enim solum procedit, quando contrahens scit conditionem adjectam esse turpem, & simul scit illam ab Ecclesia rejici, ac pro non adjecta haberi, ut notat Pirhing *l. cit.*

Quæritur 4. An pro non adjectis haberi debeant etiam Conditiones turpes de præfenti, vel de præterito, e. g. *Si occidisti patrem tuum ego tecum contraho* &c. *Victoria in Summ. de Matr. n. 260.* idem putat dicendum de his conditionibus, quod dicitur de conditionibus collatis in eventum futurum, scilicet non præsumi, quòd serio adjectæ sint, nisi de animo adjicientis constet; & suadere hoc etiam videtur favor Matrimonij *arg. c. fin. de sent. & re judic. & paritas cum conditione impossibili, quæ sive de futuro solum sit, sive etiam de præterito, aut præfenti, pro non adjecta habetur, ut dictum est n. 73.*

Sed communior sententia defendit Negativam cum S. Thom. in 4. dist. 29. q. un. art. 3. Paludan. *ibid.* q. 2. art. 5. n. 28. Adrian. q. 3. de Matr. dub. 9. §. respondeo ad 1. §. ad 3. Sylv. V. Matrimonium 3. q. 1. fin. Alex. de Nevo in c. de illis 3. b. tit. n. 16. Palacios l. 5. de Contract. c. ult. fol. 498. §. quomobrem, Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 2. n. 3. Carrer. de Sponsal. l. 3. c. 5. Henriq. l. 11. de Matr. c. 12. n. 7. Sanch. l. 5. de Matr. D. 15. n. 5. Barbof. in c. fin. b. tit. n. 8. Engl. *hic* n. 14. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. §. 6. n. 22. & seqq. Mag. if. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 2. n. 108. quod etiam videtur probare ratio; quia conditio de præfenti, & præterito non est proprie conditio, nec ad delinquendum invitatur, ob quam rationem videtur statutum Juris, ut conditio turpis habeatur pro non adjecta.

Neque obstat, quòd c. fin. cit. turpes conditiones generaliter pro non adjectis habeantur; quia hoc *cap.* tantum loquitur de ijs conditionibus, quia proprie dictæ Conditiones sunt, & in quibus militat ratio, ob quam Conditiones turpes à SS. Canonibus pro non adjectis habentur. *Argumentum* sumptum à paritate cum conditionibus impossibilibus n. 73. *cit.* solutum est, ubi dixi, Conditiones impossibiles pro non adjectis haberi, quia impossibiles sunt, quæ ratio etiam in Conditionibus impossibilibus de præterito, & de præfenti militat.

Quæritur 5. An etiam in Sponsalibus Conditio turpis habeatur pro non adjecta? *ny. distinguendo: Vel enim Conditio illa substantiæ Matrimonij contraria est, vel non est contraria. Si primum, ut Matrimonium secundum dicenda infra n. 117. ita & Sponsalia ejus adjectione viriantur, & nulla fiunt. S. Thom. in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. Scot. *ibid.* dist. 28. q. 3. n. 13. & teste P. Reiffenstuel *hic* n. 57. communis aliorum *arg. c. fin.**

fn. h. tit. licet enim de solo Matrimonio loquatur, quia tamen ratio dispositionis de his conditionibus etiam in Sponsalibus urget, ad hæc quoque extendi debet *arg. l. oratio 16. ff. de Sponsal.* Vide *n. 131. § seqq.*

¹⁰⁰ *Si secundum*, non habetur pro non adjecta, ut cum DD. Salmanticensibus docet Petr. de Ledesm. *de Matr. q. 47. art. 5. fin. Rebell. l. 2. de Oblig. Just. q. 10. sect. 5. Pont. l. 12. de Matr. c. 7. n. 3. Perez D. 12. sect. 3. n. 4. Pal. tr. 28. D. 1. p. 16. n. 4. Engl. hic n. 15. Schambog. n. 12. Wiestner n. 40. Reiffenstuel n. 51. § 58.* Ratio est, quia in dubio standum est pro libertate, quando de Sponsalibus tantum agitur *arg. l. Arrianus 47. ff. de O. & A.* igitur in dubio, an joco, vel serio adjecta sit Sponsalibus talis conditio, presumendum est adjectam serio, eaque Sponsalium obligationem suspendi.

¹⁰¹ *Ex quo sequitur*, quod post eventum conditio ejusmodi pariat obligationem Sponsalium absolutam. *Post eventum*, inquam; nam ante eventum nullam etiam eventum expectandi obligationem imponit, cum inducat ad peccatum, ad quod obligatio nulla datur, ut bene advertit P. Wiestner *l. cit.*

¹⁰² *Quæritur 6.* An valida sit conditio, vel contra ut turpis rejicienda, quæ quis contrahit Matrimonium sub conditione, *Si te Virginem invenero?* *Gloss. in c. per tuas 6. v. presumendum h. tit.* Joann. Andr. *ibid.* *n. 7.* Alex. de Nevo *in c. de illis 3. eod. n. 2.* & alij apud Sanch. *l. 5. D. 16. n. 5.* dicunt eam conditionem rejici tanquam turpem, & sic Matrimonium manere purum. Contra hoc negat Sot. *in 4. dist. 29. q. 2. art. 3. post 3. concl. v. his nihilominus*, qui proinde putat ea conditione Contractum suspendi, quamvis intelligatur, *Si per coitum invenero te Virginem*: quia ea conditio non fertur super actum turpem, sed super honestam Virginitatis conditionem.

¹⁰³ Sed melius distinguunt Navar. *Man. c. 22. n. 66.* Covar. *p. 2. de Spons. c. 3. §. 3. n. 12.* Henricq. *l. 11. de Matr. c. 12. n. 6.* Sanch. *D. 16. cit. n. 7.* Perez *D. 12. sect. 10. n. 7. § 8.* Barbosa *in c. 6. h. tit. n. 6.* Pirhing *hic n. 22.* Schambog. *n. 27.* Wiestner *n. 41.* Reiffenstuel *n. 38. § 39.* Magnif. P. Schmier *p. 2. de Matr. c. 2. n. 114.* Nam si conditio hæc intelligitur de investigatione Virginitatis licita, quæ fit per honestas Matronas, & obstetrices, aut per inquisitionem de vita, & fama puellæ, vel alio licito modo, non debet rejici; quia non est turpis sed honesta conditio, ac propterea suspendit actum ad sui eventum.

¹⁰⁴ Si verò intelligatur de exploratione illicita, & per concubitus faciendâ, est turpis, & inhonesta conditio, eaque adjecta valet Matrimonium, ut purum, & absolutum; & quidem ut *n. 6. cit.* Barbosa

notat, ejusmodi Matrimonium, saltem in foro externo, sustineri deberet, etiam si illa, cum qua sic contraxit, non esset Virgo. *Næque obstat*, quod conditio Virginitatis honesta sit; quia quando apponitur, ut turpiter exploranda, fit turpis, & inhonesta.

¹⁰⁵ *Quæritur 7.* Quid dicendum de conditione, *Si mecum concubueris*, adjecta Matrimoniali contractui? Variè sentiunt, & loquuntur DD. apud Sanch. *l. 5. D. 16. n. 1. § 2.* Solviquæstio hæc commodissime potest distinguendo: Vel enim conditio refertur ad concubitum, qui contractum Matrimoniale antecedit, vel ad eum, qui illum sequitur. *Si primum*, habetur pro non adjecta, cum sit de concubitu illicito, adeoque turpis.

¹⁰⁶ *Si secundum*, altera distinctio est adhibenda, an scilicet referatur ad concubitum, qui admitti deberet ante bimestre, à contractu Matrimoniali lapsum, quod aliàs Jure indultum est ad deliberandum de Religionis ingressu, an verò referatur ad concubitum secuturum post illud bimestre. *Si prius*, conditio illa, ut vult Sanch. *l. cit. n. 3.* indifferens est, & propterea, cum etiam non includatur in Contractu Matrimoniali per se, illum verè conditionalem reddit, ut non nisi conditionis impletione transeat in absolutum.

¹⁰⁷ *Si posterius*, Matrimonium perinde ac si conditio adjecta non fuisset, purè initum censetur *arg. l. heredis 7. §. tractari 5. ff. quando dies legat. & l. si servo 47. ff. de condit. & demonstr.* quia ad hunc concubitum relata conditio ferè inest ipso Jure; ea verò, quæ sic insunt, supervacue exprimuntur, & perinde se habent, ac si non essent expressa, atque ad summum admonitionis, non verò conditionis loco habentur *l. Cornelius 69. ff. de hered. instit. l. mutuo 6. §. si sub conditione 1. ff. de tutel. Pirhing hic n. 22.* Schambog. *n. 27.* Wiestner *n. 42.* Magnif. P. Schmier *p. 2. de Matr. c. 2. n. 115.*

¹⁰⁸ *Quæritur 8.* Qualis censenda sit turpis, an honesta conditio, adjecta Sponsalibus, vel Matrimonio, *si donaveris centum*, vel alia similis? Aliqui conditionem istam pro turpi absolute habent ex ratione; quia conjugium quasi venale reddit, & ita contrahens propter libidinem, aut alio pravo affectu contrahere videtur: quæ causa est, quod *l. nec esset 2. ff. de donat. int. vir. & uxor. & l. si ita 97. §. si tibi 2. ff. de V. O. stipulationes*, sub ejusmodi conditione factæ, rejiciantur.

¹⁰⁹ Sed dicendum, si conditio hæc, utto ferè solet, ac presumitur fieri, ex justa causa, v. g. in compensationem dotis, nobilitatis, juventutis, aut alterius qualitatis, quæ in altero excellit, apponatur, eam habendam pro honesta, & cons. ut alias conditiones de futuro contingenti, obligatoriam esse.

Ita

Ita Abb. in c. de illis 3. h. tit. n. 3. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 3. §. 3. n. 1. §. 2. Sanch. l. 1. D. 33. n. 4. & l. 5. D. 6. n. 6. Barbof. in c. 3. cit. n. 4. Canif. ibid. n. 2. Gonzal. n. 2. Wagne-reck 7. si tantum. Pith. hic. n. 7. Schambog. n. 4. Wiestner n. 43. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 2. n. 46. Ratio est, quia tunc cessat præsumptio libidinis. Et confirmatur ex c. de illis cit. ubi conditio, ex tali causa adjecta Sponsalibus, & Matrimonio non rejicitur absolute.

110 Dices cum Alex. de Nevo in c. de illis cit. n. 3. in c. cit. dicitur, si mihi donaveris. id autem, quod gratiâ dotis, nobilitatis &c. compensanda datur, donatum dici non potest, cum ad supportanda Matrimonij onera detur l. pro oneribus 20. C. de Jure dotium. ergo &c. R. verbum Donaveris hoc loco non accipiendum rigorosè, sed pro eo, quod ex causa aliqua datur, ut monet Sanch. n. 4. cit. & colligitur ex ipso textu; nam ibi agitur de Donatione deducta in pactum, ac proinde non merè gratuita, sed onerosa.

111 Ad h. n. 103. allegatas dico, ibi non reprobari talem stipulationem absolute, sed tantum dici, causâ cognitâ, actionem denegandam esse, i. e. Judex prius cognoscere debet, an honesta, vel probabilis causa hujusmodi stipulationis fuerit, an contrâ inhonesta. Deinde dici potest, quod c. de illis, & h. cit. loquantur de casibus diversis, &c. de illis quidem de casu, quo causa hujusmodi conditionem addendi est justa, & honesta; Leges cit. autem de casu, quo causa est inhonesta, & Matrimonium libidini venale redditur. Talem præsumptionem existimat Sanch. l. cit. n. 5. esse, quando non femina viro, sed vir femina nobilitate, opibus, aliisque dotibus par,

aut præcellens promittit centum sub conditione, si illa ipsi nupserit.

112 Quaritur 9. An conditiones impertinentes habeantur pro non adjectis in Matrimonio, vel potius illud suspendant? Pro non adjectis habendas existimat Sot. in 4. dist. 29. q. 2. art. 3. paulò post privè. concl. 2. Barth. à Ledesin. dub. 25. de Matr. concl. 9. & nonnulli alij; & videtur istud probari ex eo, quia turpe apparet Contractui tam sancto, & qui Sacramentum est, impertinentem conditionem adjicere, sed conditio turpis secundum dicta n. 90. pro non adjecta habetur, ergo &c.

113 Sed melius hujusmodi conditiones dicuntur Matrimonij Contractum suspendere, ita ut iste aliter non valeat, nisi illis stantibus. Ita Abb. in c. super eo 5. h. tit. n. 4. Alex. de Nevo ibid. n. 6. Sanch. l. 5. de Matr. D. 18. n. 3. Ratio est, quia omnis conditio, Jure non reprobata, apponi Matrimonio potest, ut colligitur à contrario sensu ex c. super eo cit. ibi, Ac conditionem ipsam Canonica non improbet statuta. Atqui conditiones impertinentes nullo Jure reprobantur; si enim aliquo Jure reprobarentur, reprobarentur per c. fin. b. tit. ubi rejiciuntur conditiones turpes, atqui à turpibus conditionibus ad impertinentes duci argumentum nequit; quia impertinentes ad nullum peccatum inducunt, conf. in illis non pugnat ratio, ob quam à Matrimonio rejiciuntur conditiones turpes, ergo &c.

114 Ex quo cadit Argumentum oppositum; licet enim adjicere hujusmodi conditionem impertinentem sit aliqualis culpa; quia tamen ad peccatum non incitat, non est ex turpibus, quæ à Matrimonio rejiciuntur.

§. V.

De Desponsatione sub conditione contraria substantie Matrimonij.

S U M M A R I U M.

115. An Contractum Matrimonij vitient Conditiones, quæ substantie, & bonis ejusdem repugnant, si illa sint de præterito, vel de presenti?
116. Quid si talis conditio de futuro adjecta sit, sed ab uno contrahentium tantum?
117. Quid si addita sit ab ambobus contrahentibus?
118. Vel adversetur tantum bonis Matrimonij distincti, non ejus, quod hic, & nunc contrahitur?
119. An conditio, contraria bonis Matrimonij, solum vitiet Matrimonium, quando illa turpis est, an etiam, quando honesta?
120. Defenditur, per utramque vitari.
121. Hujus Sententiæ Argumentum.
122. Solvuntur Rationes oppositæ.
123. Quid dicendum de Matrimonio, contracto sub ea conditione, ut liceat ante consummationem ingredi Religionem?
124. Vel sub conditione non cohabitandi?
125. Non petendi debitum?
126. Aut illud non reddendi?
127. Vel non reddendi, quando illicitè petit?
128. Diluuntur Argumenta opposita.
129. 130. An valeat Matrimonium contractum à Judæis, vel Paganis sub conditione, ut possint dare Libellum Repudij juxta ritum eorum?
131. 132. 133. 134. An etiam Sponsalia vitentur per conditionem contrariam substantie, & bonis Matrimonij?

Con-